

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.02.1994, sp. zn. Tzn 21/93, ECLI:CZ:NS:1994:TZN.21.1993.1

Číslo: 35/1994

Právní věta: Ustanovení 16 odst. 1 tr. zák o časové působnosti trestních zákonů se vztahuje i na působnost zákonů, na které odkazuje trestní zákon v blanketní normě, např. devizových zákonů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.02.1994

Spisová značka: Tzn 21/93

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Působnost trestních předpisů časová

Předpisy: 140/1961 Sb. § 16 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č.35

Ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák o časové působnosti trestních zákonů se vztahuje i na působnost zákonů, na které odkazuje trestní zákon v blanketní normě, např. devizových zákonů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 2.1994 sp. zn. [Tzn 21/93](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal bývalý generální prokurátor ČSFR, Nejvyšší soud ČR zrušil usnesení bývalého Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 1957 sp. zn. 6 To 53/57 a rozsudek bývalého Krajského soudu v Liberci ze dne 5. 12. 1957 sp. zn. 1 T 6/57 v částech týkajících se obviněných J. B. a E. S. a tyto obviněné zprostil obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř.

Z odůvodnění:

Rozsudkem bývalého Krajského soudu v Liberci ze dne 5. 10. 1957 sp. zn.1 T 6/57 byl J. B. uznán vinným trestným činem spekulace podle § 134a odst. 1,2 písm. c) trestního zákona z roku 1950, ve znění zákona č. 63/1956 Sb. (dále jen tr. zák.), a trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 145 odst. 1 tr. zák. Za to mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 9 roků, ztráta čestných práv občanských na dobu 5 let po výkonu trestu odnětí svobody, zákaz pobytu v okrese Semily na dobu 5 let, propadnutí celého jmění a dále bylo za propadlé prohlášeno 2 778 kusů zlatých svatováclavských dukátů.

Těchto trestných činů se měl dopustit tím, že od roku 1945 v Jesenném ukrýval na různých místech ve svém domě a měl zakopané v zahradě až do jara 1957, kdy je po menších částech uschoval u svých příbuzných, a to bývalého zetě E. S. v Semilech, B. K. v Jesenném a švagra L. P. v Jesenném, celkem 2 778 kusů zlatých svatováclavských dukátů v celkové váze 9 744,08 g, v celkové nákupní ceně 571 662 Kčs, kromě toho od měnové reformy v roce 1953 prodal svému švagru A. V. 60 ks zlatých dukátů za 11 400 Kčs a prostřednictvím svého bratrance R. B. v letech 1954-1956 prodal v Praze v různých zlatnických prodejnách asi 150 zlatých dukátů, čímž získal dalších asi 30 000 Kčs. Tyto zlaté dukáty neodvedl Státní bance československé, jak bylo jeho povinností podle zák. č. 107/1953 Sb.

Tímto rozsudkem byl obviněný E. S. uznán vinným pomocí k trestnému činu spekulace podle § 7 odst. 2, § 134a odst. 1 tr. zák. a devizovým přestupkem podle § 64 odst. 2 trestního zákona správního. Trestného činu se měl dopustit tím, že dne 28. 5. 1957 v Semilech převzal od svého bývalého tchána J. B. do úschovy 999 ks zlatých svatováclavských dukátů ve váze 486,51 g, ve výkupní ceně 204 606 Kčs, které uložil u matky B. S., kde zůstaly až do 31. 5. 1957. Devizového přestupku se měl dopustit tím, že od roku 1954 až 1956 v Semilech převzal postupně od J. B. 14 ks zlatých svatováclavských dukátů jako dar.

E. S. byl za to odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho a půl roku nepodmíněně. Podle § 25 odst. 1 zák. č. 14/1957 Sb. bylo 14 svatováclavských dukátů prohlášeno za propadlé.

U obou obviněných bylo ve smyslu § 54 tr. zák. vysloveno uveřejnění rozsudku.

Usnesením bývalého Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 1957 byla podle § 281 tr. ř. odvolání J. B. a E. S. proti tomuto rozsudku bývalého Krajského soudu v Liberci jako nedůvodná zamítnuta.

Proti usnesení bývalého Nejvyššího soudu v Praze z 27. listopadu 1957 sp. zn. 6 To 53/57 podal bývalý generální prokurátor ČSFR podle § 266 odst. 1 tr. ř. a podle ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ve prospěch obviněných J. B. a E. S. stížnost pro porušení zákona.

Pokud jde o výrok o vině, týkající se obviněného J. B., generální prokurátor namítá, že soudy v této trestní věci nerespektovaly ustanovení § 12 odst. 1 tr. zák., podle něhož se trestnost činu posuzovala podle zákona platného v době, kdy byl čin spáchán. Podle pozdějšího zákona se posuzovala jen tehdy, jestliže to bylo pro pachatele příznivější. Trestný čin spekulace podle § 134a tr. zák. byl do trestního zákona zařazen až zákonem č. 63/1956 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 1957. Vzhledem k citovanému ustanovení o časové působnosti trestního zákona měly soudy zkoumat, zda jednání obviněného, záležející v přechovávání zlatých mincí se záměrem později je prodat, před uvedeným datem (obviněný byl uznán vinným, že se tohoto trestného činu dopouštěl od roku 1945) bylo vůbec trestné. Prakticky přicházelo v úvahu jen možné posouzení tohoto jednání z hlediska ustanovení § 134 tr. zák. z roku 1950 (znění před novelou z roku 1956) o trestném činu ohrožení zásobování. Z tohoto hlediska se však soudy jednáním obviněného nezabývaly a výrok o vině trestným činem spekulace zahrnující i období před 1. 1. 1957 je proto zjevně nezákonný.

Podle názoru generálního prokurátora ostatně nebyla jednáním obviněného naplněna subjektivní stránka trestného činu spekulace. Jak soudy zjistily, obviněný přechovával zlaté mince proto, aby si jejich pozdějším prodejem mohl zajistit prostředky k životu, neboť nebyl schopen již pracovat. Tento záměr není spekulacním záměrem, který předpokládá skutková podstata § 134a tr. zák.

U výroku o vině devizovým trestným činem poukazuje stížnost pro porušení zákona na skutečnost, že soudy vůbec nezjišťovaly jeden ze znaků tohoto trestného činu - způsobení devizové škody.

Pokud jde o výrok o vině obviněného E. S. pomocí k trestnému činu spekulace, napadá generální prokurátor závěr soudů, podle něhož tento obviněný věděl, že od obviněného J. B. přebírá zlaté mince. Z žádných důkazů tato skutečnost nevyplývala.

U devizového přestupku je podle generálního prokurátora nesprávný názor, vyjádřený v rozhodnutí Nejvyššího soudu, že obviněný E. S. měl nabídkovou povinnost ohledně zlatých mincí, které mu daroval spoluobviněný J. B., od okamžiku, kdy se dozvěděl, že tyto mince pocházejí z velkého množství mincí přechovávaných J. B.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona bývalý generální prokurátor ČSFR vyslovuje názor, že trestní řízení proti obviněným a zejména proti J. B. bylo vedeno tendenční snahou co nejvíce postihnout bývalého továrníka, jak o tom svědčí řada formulací uvedených v rozsudku, a především zcela nepřiměřeně vysoký trest, uložený tomuto obviněnému. Navrhuje proto, aby Nejvyšší soud vyslovil, že byl v uvedeném směru porušen zákon, aby napadené usnesení bývalého Nejvyššího soudu v Praze a rozsudek Krajského soudu v Liberci v částech týkajících se obviněných J. B. a E. S. zrušil a dále aby postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. z podnětu podané stížnosti pro porušení zákona napadené usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že v této věci byl porušen zákon, a to z důvodů uvedených v § 1 odst. 1 zák. č. 119/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Především je nutno souhlasit se stížností pro porušení zákona, že s ohledem na ustanovení § 12 odst. 1 tr. zák. obviněný J. B. nemohl být uznán vinným trestným činem spekulace podle § 7 odst. 2, § 134a odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. za tu část jednání, záležejícího v přechovávání zlatých mincí v úmyslu je později prodat, které se měl dopustit před

1. 1. 1957. Skutková podstata trestného činu spekulace podle § 134a tr. zák. byla totiž včleněna do trestního zákona z roku 1950 až zákonem č. 63/1956 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1957. Tu část pokračujícího jednání pachatele, které se dopustil před změnou trestního zákona, lze posoudit spolu s částí jednání spáchané po této změně jako trestný čin jediný jen tehdy, jestliže byly útoky spáchané za účinnosti dřívějšího zákona vůbec trestné.

Pro trestný čin spekulace podle § 134a tr. zák. bylo možno stíhat pachatele pro jednání před uvedeným datem jen, když toto jednání naplňovalo současně i znaky trestného činu ohrožení zásobování podle § 134 tr. zák. z roku 1950, jenž byl novelou z roku 1956 nahrazen trestným činem spekulace podle § 134a tr. zák. Trestný čin ohrožení zásobování podle § 134 tr. zák. z roku 1950 spáchal ten, kdo se dopustil nekalého jednání, které by mohlo ohrozit plynulé zásobování předměty potřeby, alespoň části obyvatelstva nějakého místa a současně jednal v úmyslu opatřit sobě, nebo někomu jinému neoprávněný prospěch. Takovéto okolnosti v jednání obviněného soudy v této trestní věci nezjišťovaly.

Již z tohoto důvodu byl v neprospěch obviněného J. B. napadeným rozhodnutím Nejvyššího soudu a jemu předcházejícím rozsudkem Krajského soudu v Liberci porušen zákon v ustanovení § 12 odst. 1 tr. zák. Bylo proto nutno výrok o vině ohledně tohoto obviněného zrušit, a to nejen v části týkající se trestného činu spekulace podle § 134a tr. zák., ale i v části týkající se trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 145 odst. 1 tr. zák., neboť oba tyto trestné činy měly být spáchány jedním skutkem obviněného J. B.

Pro úplnost je třeba dodat, že se stížností pro porušení zákona lze souhlasit i v tom, že soudy postupovaly nesprávně i ve svých závěrech ohledně výroku o vině obviněného J. B. trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 145 odst. 1 tr. zák., když v důkazním řízení nezjišťovaly,

jakou škodu měl obviněný způsobit devizovému hospodářství. Výše této škody nevyplývala jen z nákupní ceny zlata v tehdejších obchodech zlatnickým zbožím, z níž soudy vycházely. Škoda vzniklá devizovému hospodářství, ve smyslu uvedeného ustanovení, nebyla pouze škodou majetkovou a její následky nebyly jen hospodářské povahy. Nákupní cena zlata v případě splnění tzv. nabídkové povinnosti podle devizového zákona č. 107/1953 Sb. byla podstatně nižší, než nákupní cena zlata v maloobchodě.

Pokud jde o výrok o vině obviněného E. S. pomocí k trestnému činu spekulace podle § 7 odst. 2, § 134a odst. 1 tr. zák., jsou nesprávné skutkové závěry obou soudů o tom, že tento obviněný věděl, že v zavařovací sklenici, kterou měl spoluobviněnému J. B. uschovat, jsou zlaté mince.

Obviněný E. S. pouze doznal, že podle tvaru balíčků ve sklenici předpokládal, že jde o ruličky mincí. Nenapadlo jej však vůbec, že by mohlo jít o mince zlaté, neboť jich byl značný počet a majetek, který představovaly, by byl značný. Vzhledem ke způsobu života J. B. nepředpokládal, že by tento spoluobviněný mohl disponovat takovými hodnotami. Vycházel z povahových vlastností J. B., o němž věděl, že schovával i věci bez větší hodnoty. Sklenici s mincemi nechtěl převzít a uschovat, ponechal ji u matky s tím, že se druhý den přesvědčí, co je jejím obsahem, a podle toho se rozhodne, zda prosbě svého tchána, aby sklenici uschoval, vyhoví. V tomto smyslu o rozmluvě s J. B. informoval druhý den svého bratra O. S. a domluvil se s ním, že se na sklenici v následujících dnech společně podívají, k čemuž však už nedošlo, protože byl zatčen.

Tuto výpověď obviněného E. S. potvrdil i spoluobviněný J. B. a svědek O. S.

Oba soudy neuvěřily těmto výpovědím a vědomost obviněného o skutečném obsahu sklenice dovodily ze skutečnosti, že dostal od J. B. v minulosti při několika příležitostech celkem patnáct zlatých mincí. Podle názoru obou soudů vzhledem k této skutečnosti věděl, že mince ve sklenici mohou být zlaté a pro tento případ s tím byl srozuměn.

Tento závěr je za uvedené důkazní situace pouhou úvahou nepodloženou provedenými důkazy. Skutečnost, že obviněný E. S. v minulosti dostal ve více případech od J. B. vždy jen několik zlatých mincí, přičemž šlo o dary tchána bývalému manželovi jeho zemřelé dcery, které byly také určeny pro vnučku J. B., jej naopak mohla utvrzovat v závěru, že tento spoluobviněný nemá tak velký počet zlatých mincí, v jakém byly mince v převzaté sklenici.

Vadný je i výrok o vině obviněného E. S. devizovým přestupkem podle § 64 odst. 2 trestního zákona správního. Bývalý Nejvyšší soud správně poukázal ve svém rozhodnutí na to, že podle tehdy platných předpisů se nabídková povinnost nevztahovala na menší počet zlatých mincí, které měly pro devizového tuzemce památkovou hodnotu. Tento soud dovozuje, že u obviněného E. S. šlo o takový případ, neboť měl v držení jen patnáct zlatých mincí, které byly jeho a jeho dcery, přičemž je oba získali darem od blízkého příbuzného. Nabídková povinnost však obviněnému E. S. podle názoru bývalého Nejvyššího soudu vznikla v okamžiku, kdy se dozvěděl, že darované mince pocházejí z velkého počtu mincí ukrývaných I. B. Tento právní názor je nesprávný. Taková vědomost devizového tuzemce nemůže nic změnit na jeho vztahu k mincím, které vlastní nebo má v držení, důležitém z uvedeného hlediska jeho nabídkové povinnosti.

Napadeným rozhodnutím a řízením, které mu předcházelo, byl z těchto důvodů v neprospěch obviněného E. S. porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 7 trestního řádu z roku 1956 a § 64 odst. 2 trestního zákona správního a Nejvyšší soud ČR proto zrušil vadná rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu a bývalého Krajského soudu v Liberci i ve výroku o vině tohoto obviněného.

V důsledku zrušení uvedených rozhodnutí ve výroku o vině obviněných J. B. a E. S. bylo nutno zrušit i výroky o trestu, jakož i další výroky týkající se těchto obviněných, které měly ve výroku o vině svůj

podklad.

K průběhu posuzovaného řízení a důvodům porušení zákona v této věci je nutno dodat, že postup soudů byl značně tendenční, jednoznačně zaměřený k potrestání třídního nepřítele, bývalého továrníka. Vedle řady formulací uvedených zejména v rozsudku bývalého Krajského soudu v Liberci o tom svědčí nepřiměřeně vysoký trest uložený obviněnému J. B.

Po uvedeném zrušení vadných rozhodnutí Nejvyšší soud ČR zprostil oba obviněné obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. tedy proto, že skutek, pro který jsou stíháni, není trestným činem. Vzhledem k ustanovení § 16 odst. 1 dnes platného trestního zákona, podle kterého se trestnost činu posuzuje podle pozdějšího zákona, než je zákon účinný v době, kdy byl čin spáchán, jestliže je to pro pachatele příznivější, je totiž nutno posuzovat žalované jednání obviněných i z hlediska trestních zákonů platných v současné době. Podle dnes platného trestního zákona není jednání, které má povahu spekulace, trestným činem. Pokud jde o povinnosti vyplývající z devizových předpisů, současný devizový zákon nestanoví nabídkovou povinnost ohledně zlatých mincí (§ 17 odst. 2 devizového zákona č. 457/1992 Sb.) a jejich přechováváním a nenabídnutím devizové bance tedy nemůže být spáchán trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 dnes platného trestního zákona. Již citované ustanovení o časové působnosti trestních zákonů (§ 16 odst. 1 tr. zák.) se užije i na aplikaci devizového zákona, který je devizovým předpisem, na něž trestní zákon v ustanovení § 146 odkazuje.